

naših obredov, temuč ti jih tudi po najboljših virih razlaga, razjasnuje in njihovo zgodovino ob kratkem pripoveduje. Po kratkem vvodu ti pred oči stavi v svojem prvem delu posvečevavne obrede: daritev sv. maše, sv. zakramente (svetstva), posvečevanja sploh, posebej poglobitniše blagoslavljanja in blagoslove; v drugem delu pa poveljavne obrede ali cerkveno službo Božjo: molitev, bratovšine, procesije (obhode) božje pota (tudi romarske cerkve rimske) petje, godbo, sv. čase in dneve po treh cerkvenih dōbah (božične, velikonočne in binkoštni). — Pa tudi po vnani obliki je jako lična ta knjiga in čast dela tiskarju in založniku g. Karolu Viniker-ju v Brnu. Njeno vrednost zlasti tudi zvišuje pridjani imenni in rečni razgled v abecednem redu. Ta izvrstna knjiga obsega 16 pōl in veljá le 1 gold., dobiva se pri bukvarjih vseh slovenskih krajev, ki jo hočejo prejemati od založitelja iz Brna. — Toliko je menda našim bravcem zadosti priporočila, da si jo omislijo. Kdor jo le kolikaj pregleda, prepričal se bo, da je naša sodba resnična in pravična. Jako bode koristila slovenski naši mladini, gotovo bo pa tudi čast. duhovnim pastirjem zljajšala razlago katoških obredov že s samim imenoslovjem (tehničnimi izrazi). Nadjamo se, da se ji bodo vrata odprle pri Slovencih sploh. Zlasti je tudi pripravna ta knjiga za šolske darila.

Pregled slovenskega slovstva v letu 1863.

Že več let donajajo „Novice“ o svršetku leta pregled duševnih proizvodov slovenskega naroda, da svet vidi, kako se pomnožuje slovstvo. Od 1859—1863 je šlo le počasi naprej, čeravno spešno — letos pa je napravila naša književnost orjaški skok namesti dozdej navadnega koraka. Dospeli smo letos tako visoko, kakor še menda nikoli popred. Naša skrb mora tedaj biti, da vzdržimo na tej visočini domačo književnost ter da se ne damo riniti ne za las nazaj. Prišle so v preteklem letu sledeče dela na dan:

a) Novinarstvo:

1. Novice; 21. tečaj, vrednik dr. Janez Bleiweis v Ljubljani.
2. Zgodnja Danica; 16. tečaj, vrednik Luka Jeran v Ljubljani.
3. Slovenski Prijatelj; 12. tečaj, vrednik Andrej Einšpieler v Celovcu.
4. Slovenski Glasnik; 6. tečaj, vrednik Anton Janežič v Celovcu.
5. Učiteljski Tovarš; 3. tečaj, vrednik Andrej Praprotnik v Ljubljani.
6. Naprej; 1. tečaj, vrednik Miroslav Vilhar v Ljubljani (78 listov).
7. Umni Gospodar; 1. tečaj, vrednik Andrej Marušič v Gorici.
8. Torbica jugoslov. mladosti; vrednika Nikomed Ravnikar in Lj. Tomšič v Zagrebu.

b) *Cvetje iz domačih in tujih logov*; izdaja Anton Janežič v Celovcu. Rodilo nam je v 6 zvezkih sledečega sadu:

9. Na sveti večer o polnoči; epična pesem v 3 spevih zložil Gr. Krek.
10. Virgiljev Georgikon, to je, poljedelstvo, 4. bukve, poslovenil rajni dr. Jože Šubic.
11. Sofoklov Ajant; žaloigra, iz grščine poslovenil Matija Valjavec.
12. Kitica Andersonovih pravljic; poslovenil Fr. Erjavec.
13. Veronika desenička; epična pesem v 15 spevih, zložil Jož. Frankolski.

14. Sv. Ciril in Metod; prigodbe in povesti v spevih, zložil Anton Umek.

c) *Društvo sv. Mohora v Celovcu*; šteje že 1522 letnih in 140 dosmrtnih udov. Matica je narastla do 3250 gold., spravilo je na svitlo:

15. Slovenske večernice; 7. zvezek zapopade: Življenje treh kranjskih bratov od J. Cigler-a.

16. Slovenske večernice 8. zvezek.

17. Zgodbe sv. cerkve, spisal Anton Lésar.

18. Koledarček za leto 1864.

d) *Koledarstvo* razun koledarčka družbe sv. Mohora:

19. Domač koledar slovenski za leto 1864; 9. tečaj, spisal Peter Hicinger.

20. Velika pratika za leto 1864; spisal dr. Janez Bleiweis.

21. Viseča pratika za leto 1864; založil J. Giontini.

e) *Muzikalno slovstvo*:

22. Bohinska popotnica; dr. L. Toman-u posvetil Dragotin Krištof.

23. Četvorka iz jugoslov. napevov; složil dr. Benjamin Ipavic.

24. Ivanka Slovenka za dvospev, možki glas in glasovir složil Anton Hribar.

25. Spominke; kadrilja po slovenskih napevih posvetila dr. Jan. Bleiweis-u kranjska čitavnica.

26. Pomnice; kadrilja po slov. napevih posvetila Fid. Terpincu kranjska čitavnica.

27. Slovenska maša za moški čveterospev, violon in orglje, zložil Janez Miklošič.

28. Glasi gorenski; 8 pesem za čveterospev, zložil Andrej Vavken.

29. Razun tega je treba omeniti pesmi „Kdo je mar“, kateri je več skladateljev napravilo napeve, med katerimi je bil poslavljen Gaš. Mašek-ov. Za tim so napevi, ki jih je donajal „Učiteljski Tovarš“.

f) *Različne dela*:

30. Staroslovenska slovnica; spisal Jož. Marn.

31. Zlati klasi; na svitlo dal iz kol. slov. dr. Jan. Bleiweis.

32. Kratek kranjsko-slovenski besednjak; sestavil Nikomed Ravnikar.

33. Hitri računar; 2. natis, in nova štempeljska tabela, izdal A. Dzinski.

34. Zgodovina ss. aposteljnov Cirila in Metoda; iz českega po Bily-u poslovenil Janez Majciger.

35. Pesmarica; zbirka slovanskih pesem, vredil dr. Radoslav Razlag.

36. Slovenska slovnica; spisal Anton Janežič.

37. Hermanov govor v graškem dež. zboru; poslovenil Fr. Levstik.

38. Prvi nauk v lepo- in hitropisji; poslovenil Anton Lésar.

39. Lepopisni izgledi; spisal Fr. Grkman.

40. Darek pridni mladosti; 2. zvezek, izdal Andr. Praprotnik.

41. Čudne poti božje vseмогоčnosti; spisal Fr. Bunc.

42. Abuna Soliman; sestavil Anton Umek, založil Luka Jeran.

43. Postonjska jama; popisal dr. Etbin H. Costa.

44. Goriški letnik; 1. tečaj, na svitlo dal France Zakrajšek.

45. Jezičnik ali pomenki o slovenskem pisanji; 1. leto, spisal Jož. Marn.

46. Uajemna slovnica ali mluvnica slavjanska; spisal Matija Majar.

47. Nauk za mladino od M. A. Mureta; poslovenil Anton Umek.

48. Krški raki za kratek čas; drugi košek.

49. Narodne noše kranjske; na svitlo dal Jožef Blaznik.

50. Liturgika; dva dela, spisal Anton Lésar.

51. Program gimnazije v Mariboru je prinesel: Delitev in vodilne misli Demostenovega drugega govora s prevodom; spisal Jos. Šuman.

52. Program novomeške gimnazije: O časoslovju latinskega jezika v primeri s slovenskim; spisal P. Ladislav Hrovat.

53. Program goriške gimnazije: o slovenskih narodnih pesmih; spisal Janko Pajk.

54. Program ljubljanske realke: Slovenska slovnica v pregledih; spisal Anton Lésar.

55. Slovenski letopisi glavnih šol so izišli v Ipavi, Loki, Postojni in deloma v ljublj. št. Jakobški šoli.

56. Makrobiotika ali nauki, po katerih se more človeško življenje zdravo ohraniti in podaljšati; po Hufeland-u spisal dr. M. Prelog.

57. Občna povestnica; spisala Matija Vertovec in Miha Vernè. Priloga „Novic“ (poslednje 3 pôle).

58. Marija naša pomočnica, povest za mlade in odrasčene ljudi.

59. Zlati vek ali spominica ss. Hermagóru in Fortunatu, sv. Nikolaju in sv. Cirilu in Metodu; spisali: Čebašek, Hladnik, Hrovat, Jeran, Kovačič, Lésar, Lotrič, Marn, Terstenjak, Umek, Vončina.

60. Drobtice za leto 1863; 17. tečaj. Izdala bogoslovna knjižnica v Mariboru, vredil dr. Jož. Ulaga.

61. Zgodbe svetega pisma stare in nove zaveze za ljudske šole, s podobšinami in 1 zemljopisom, poslovenil Anton Lésar, izdala c. k. šolsko-knjižna založba na Dunaji.

62. Zgodbe katoliške cerkve in pravila lepe obnaše. Prvi del „Slomšekovega ponovila“ za nedeljske šole v družem natisu, vredil Anton Lésar, izdala c. k. šolsko-knjižna založba na Dunaji.

63. Sveto pismo stare in nove zaveze, z razlago po Alioli-ji, leta 1856 pričeto, letos dovršeno, izdano na povelje in stroške preč. ranjega ljublj. knezoškofa Antona Alojzija Wolfa, vredoval Juri Volec.

g) V drugih narečjih se je spisalo o slovenskih zadevah:

64. Uspomena na Sloveniju; spisal Anton Kos.

65. Kratek pregled slovenske literature; napisal Ivan Macun.

66. Jihoslovani, iz slovnika naučnega v Pragi.

67. „Anton Martin Slomšek in seinem Leben und Wirken“, spisal Fr. Kosar.

68. Stimmen aus Innerösterreich; vrednik Andrej Einšpieler.

Razun tega je izišlo dosti molitvenih knjižic, predstavilo se in predstavljalo več gledišnih iger. — Osem slovenskih čitavnic že deluje spasonosno za dušni blagor našega naroda, snujete se ravnokar še dve novi v Ptuj in Celovcu, in sčasom bi se utegnile ustanoviti v Črnomlju, Ipavi, Novomestu, Kamniku, Slovenski Bistrici, Ljutomeru itd. Če bomo dočakali čitavnic tudi v manjih mestih in trgih slovenskih, potem pa matice slovenske, bomo napredovali še čisto drugače kakor letos. Bog daj srečo in blagoslov!

V Zagrebu.

A. K. Cestnikov.

Kratkočasno berilo.

Kopica pripovedk iz življenja cesarja Jožefa II.

Cesar Jožef II., sin cesarja Franca I. in Marije Terezije, vladar avstrijski od leta 1765 do 1790, je bil ravno tako priljuden kakor bistroumen mož. Rad je skrivé, da ga niso poznali, zahajal med ljudi in se ž

njimi pogovarjal, da je marsikaj izvedil, kar sicer vladar ne izvé, pa vsak če tudi še tako prost človek, je smel k njemu. Sprejemal je ljudi na posebnem mostovžu. Cele bukve so napisane pogovorov, o katerih se pripoveduje, da jih je imel ž njimi. Damo svojim bravcem kopico tacihi zanimivih pogovorov.

* Nekega dne pride jud, ki se je bil dal krstiti, na mostovž in pripoveduje cesarju na dolgo in široko, koliko je za človeški rod storil, da se je dal krstiti in je tudi svoje brate in sestre na to pregovoril; nazadnje prosi cesarja, naj mu dá — penzijo zavoljo tega. Cesar ga prime za roko ter reče: „Tako lepo in dobro ste storili, da mi ni mogoče vas plačati; tega ne more noben človek storiti; to je samo Bogu mogoče, in ta bo to tudi storil, ako se niste pokristjanili iz golj dobičkarije.“

* Nek bogatinec je prosil cesarja Jožefa štipendije svojemu sinu in pripelje sina tudi na mostovž. Sin je bil vès nališpan in imel je dve uri z dolgimi verižicami, s katerimi se je igral, ko je oče cesarju razkladal, da brez tuje pomoči svojega sina ne more študirati dati. Cesar mu reče: „Saj kaj tacega tudi ni treba. Vidim, da vašega sina ure veselé, naj se raje za urarja uči.“

* Neka kmetica pripelje svoja dva sina pred cesarja in reče: „Presvitli cesar ste dali oklicati, da so samo edini sini vojaščine prosti. Jelite, potem sta moja fanta prosta, ker sta moja edina sinova?“ — „Ženica! vi ste še modrejša kot postava; zato naj se zgodi, česar zahtevate“ — ji reče cesar.

* Nek fajmošter je prosil cesarja, da bi mu privolil sveto deželo obiskati. Jožef mu prijazno odgovori: „Vaš pobožni namen mi dopada; svetujem vam pa vendar, da bi rajše še tako dolgo počakali, da svoj dobro zasluženi pokojni stan nastopite. Za ta čas pa opravite Bogu bolj dopadljivo djanje, da kot dušni pastir svoje dolžnosti domá spolnujete in svoje farane pridno učite.“

* Mlad človek žlahne rodovine je dobil imenitno službo in pride cesarju se zahvalit. „Presvitli cesar — reče — te časti nisem vreden.“ — Jožef mu odgovori: „To pač sam dobro vem; podelil sem vam to službo samo, da se sitnosti vaših staršev znebim.“

* Nekega profesorja, kateri se mu je prišel poklonit, je vprašal cesar: „Ktere jezike učite mlade plemenice v Terezijanu?“ Profesor mu odgovori: „Francozki, italijanski in angleški jezik!“ — „Zakaj pa ne tudi českega?“ — praša Jožef dalje, ki je sicer nemški jezik najbolj širil po šolah — „saj imam več českih kakor pa francozkih in angleških podložnikov!“

* Nek prosivec je prišel v obleki iz francozkega sukna. Jožef stopi k njemu, potipa njegovo obleko z roko in ga vpraša: „Kakošno je to sukno?“ — „Francozko.“ — „Kaj bi nosili, če bi tacega ne bilo?“ — „Pomagali bi si s tem, ki bi se domá dobiti utegnili.“ — In vi hočete službo v mojih deželah?“ ga vpraša Jožef mrzlo in se obrne od njega.

* Nekega dne je slišal cesar vojaka, ki sta bila pred njegovimi vratmi na straži, nevoljno čez-nj govoriti. K njima stopi in reče: „Ljuba moja, ako hočeta tako o meni govoriti, pojdita vsaj spred vrat, da vaji ne bom slišal.“ Preplašena poklekmeta vojaka pred cesarja in nihče ga ni odsihmal bolj hvalil, kot ona dva vojaka.

* Cesar je dal prepoved oklicati, da ženstvo ne smé obleke imeti, v kateri gole prsi kaže, češ, da se to ne spodobi. Vkljub tej prepovedi pride na mostovž neka gospá malo manj ko tako napravljena. Cesar vidi, da je stara, grda in suha ko trska; reče ji tedaj: „Vas moja prepoved ne zadeva; to je edina milost, ktero Vam morem skazati.“